

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vientitakuulain 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan vientitakuulakia muutettavaksi siten, että Valtiontakuukeskuksen myöntämien kaikkien vientitakuiden enimmäisvastuuraja korotetaan 45 000 miljoonaa markkaan ja että lain 2 a §:ssä tarkoitettujen poliittiseen erityisriskinottoon liittyvien vienti-

takuiden enimmäisvastuuraja korotetaan 2 000 miljoonaa markkaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Vientitakuutoiminnan enimmäisvastuuraja

Vientitakuulain 3 §:ssä säädetään vientitakuulain nojalla myönnettäviä takuita koskeksi valtion kokonaistakuuvastuun enimmäismääräksi 30 000 miljoonaa markkaa. Tätä kokonaisvastuuta laskettaessa otetaan muiden kuin valmistuskustannusten kohoamisesta aiheutuvan tappionvaaran varalta annettujen takuiden osalta huomioon voimaan tulneiden vientitakuiden aiheuttama takuuvastuu luoton pääoman osalta kokonaisuudessaan ja sitovien takuutarjousten aiheuttaman takuuvastuun osalta puoleksi. Valmistuskustannusten kohoamisesta aiheutuvan tappionvaaran varalta myönnettyjen takuiden eli niin sanottujen K-takuiden osalta otetaan takuuvastuuta laskettaessa huomioon ennakoitavissa olevasta kotimaisesta kustannustason noususta aiheutuva, voimassa oleva takuita koskeva arvioitu kokonaisvastuu. K-takuita ei ole nykyisin voimassa. Vastuun laskemisessa käytetään Suomen Pankin ilmoittamaa takuun myöntämispäivän kurssia.

Vientitakuulain tarkoittama kirjanpidollinen vastuu on kehittynyt vuodesta 1990 seuraavasti:

	Kirjanpidollinen vastuu milj.mk	Kaikkien takuiden yhteenlaskettu vastuu (mukaan lukien voimassa olevat takuut ja -tarjoukset) milj.mk
31.12.1990	15 500	24 200
31.12.1991	17 700	31 500
31.12.1992	20 900	41 800
31.09.1993	24 900	50 000

Syy takuuvastuun nopeaan nousuun on ollut toisaalta viennin kasvu ja toisaalta Suomen markan devalvoituminen.

Lyhyen maksuajan vientitakuiden kattama vienti kasvoi vuonna 1992 edelliseen vuoteen verrattuna runsaalla viidenneksellä ja oli 3 300 miljoonaa markkaa. Pitkän ja keskipitkän maksuajan vientitakuiden kattama, toteutunut vienti oli puolestaan vuonna 1992 yhteensä 3 700 miljoonaa markkaa. Vienti Kaukoitään on noussut merkittävästi ollen viime vuonna lähes 900 miljoonaa markkaa. Käsittelyssä olevat takuuhakemukset osoittavat viejien kiinnostuksen Kaukoitään jatkuvan voimakkaana. Eniten on käsittelyssä Indonesiaan suuntautuvia vientikauppoja.

Suomalaisten yritysten kansainvälistyminen lisää edelleen kiinnostusta vientiin potentiaalisille kaukomarkkinoille, joissa rahoituksen järjestäminen ja saatavien turvaaminen yleensä

edellyttävät vientitakuuta. Jotta Valtiontakuukeskus ei joutuisi rajoittamaan normaalia vientiin liittyvää riskinottoaan ja siten hidastamaan Suomen viennin myönteistä kehitystä, ehdotetaan lain 3 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että takuukeskuksen vientitakuutoiminnan kokonaisriskinottoa säätelevä enimmäisvastuuraja korotettaisiin 30 000 miljoonasta markasta 45 000 miljoonaan markkaan.

1.2. Poliittista erityisriskinottoa koskeva enimmäisvastuuraja

Valtiontakuukeskus on vientitakuutoiminnassaan sidottu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) vientiluottoja koskevaan niin sanottuun konsensus sopimukseen sekä vientitakuulaitosten yhteistyöelimen Bernin Unionin puitteissa tehtyihin suosituksiin ja ohjeisiin. Näissä sopimuksissa ja ohjeissa on varsin yksityiskohtaisesti säännelty muun muassa eri vientituotteiden osalta enimmäislainajat, noudatettavat korot ja takaisinmaksuohjelmien rakenne.

Vientitakuulain 2 a §:n 2 momenttia muutettiin vuonna 1992 siten, että takuukeskuksen johtokunta voi valtioneuvoston erityisistä syistä antaman valtuuden nojalla myöntää vientitakuuta silloinkin, kun vientiin, sen rahoittamiseen tai viennin kohdemaahan sisältyvä riski on niin suuri, ettei vientitakuuta takuukeskuksen normaalin riskinharkinnan puitteissa voida myöntää tai kun vientitakuu myönnetään riskinharkinnan kannalta tavallisuudesta poikkeavilla ehdoilla.

Muutoksen tarkoituksena oli pyrkiä turvaamaan asianmukaiset toimintaedellytykset, Neuvostoliitosta itsenäistyneisiin maihin samoin kuin Itä- ja Keski-Euroopan entisiin sosialistimaihin suuntautuvalla Suomen viennille. Lisäksi ajateltiin, että vastaavia erityisrahoitustarpeita voi syntyä myös Aasian, Afrikan ja Latinaisen Amerikan maissa.

Tällaisia niin sanottuja kansallisen edun takuujärjestelmiä on hallinnoitavana useiden maiden takuulaitoksilla. Järjestelmien puitteis- sa voidaan myöntää takuita johonkin kohdemaahan silloinkin, kun takuulaitoksen tästä kohdemaasta tekemän riskinarvioinnin perusteella takuita ei enää voitaisi myöntää. Perusteena takuiden myöntämiselle ovat lähinnä takuun myöntäjämään kauppa- ja kehitysyhteistyöpoliittiset tavoitteet sekä viennin edistä-

minen. Kyseiset erityisrahoitusjärjestelyt tapahtuvat vientitakuulaitosten normaalin riskinotto toiminnan ulkopuolella sekä sellaisilla ehdoilla, jotka poikkeavat näiden vientitakuulaitosten normaalin riskinottopolitiikan mukaisesta käytännöstä. Myönnettäessä takuita näiden erityisrahoitusjärjestelmien puitteissa takuulaitosten on noudatettava edellä mainittuja OECD:n ja Bernin Unionin vientitakuutoimintaa koskevia suosituksia ja ohjeita.

Valtioneuvosto määrittelee kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä ja takuukeskuksen johtokunnalta saadun ehdotuksen perusteella ne maat, joissa riski on huomattava, mutta joiden osalta kuitenkin on perusteltua käyttää lain 2 a §:n 2 momenttiin sisältyvää valtuutta. Ennen esityksen tekemistä kauppa- ja teollisuusministeriön tulee pyytää ehdotuksesta ulkoasiainministeriön ja valtiovarainministeriön lausunnot.

Valtioneuvoston tehtävänä on lähinnä ulko- ja kauppapolitiisiin näkökohtiin perustuen harkita, onko jonkin maan osalta tarvetta poiketa vientitakuutoiminnan normaalista riskinharkinnasta tai takuuehdoista. Samassa yhteydessä valtioneuvosto kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä määrittelee kyseisille maille enimmäisvastuurajan, johon vientitakuiden erityisvastuu maan osalta voisi nousta. Tämän jälkeen yksittäiset takuupäätökset tekee takuukeskus saamiensa valtuuksien puitteissa noudattaen tavanomaista päätöksentekomenettelyään.

Edellä mainitulla menettelyllä vältetään näiden erityisjärjestelyjen rinnastuminen normaaliin vientitakuutoimintaan. Valtion riskinoton kannalta erityisrahoitusjärjestelmiin liittyvä riskinotto on samanlaista kuin tavanomaisten vientitakuiden yhteydessä. Valtio viime kädessä vastaa niistä tappioista, joita aiheutuu, jos luotonuksen kohdevaltio tai luototettava yritys ei suoriudu luoton takaisinmaksusta.

Takuukeskus voi saadun valtuuden nojalla myöntää vientitakuuta esimerkiksi silloin, kun jonkin maan maapolitiikasta päätettäessä todetaan, että takuukeskuksen riskinottoa säätelevä enimmäisvastuuraja kyseisen maan osalta on täynnä ja poliittisesti lisäriskinottoa pidetään kuitenkin tärkeänä. Periaatteessa on mahdollista taata viennin erityisrahoitusjärjestelyjä ehdoilla, jotka eivät sovellu takuukeskuksen normaaliin riskinottopolitiikkaan. Normaalisti riskinotosta poikkeavat ehdot voivat tulla kyseen esimerkiksi tilanteessa, jossa takuukeskuk-

sen johtokunnan päättämän maapolitiikan mukaan vain lyhytaikainen alle vuoden pituinen riskinotto olisi mahdollista. Lain nojalla voidaan tästä huolimatta taata pitempiaikaista riskiä, silloin kun se katsotaan poliittisista tai kaupallisista syistä perustelluksi. Tämän lisäksi voivat poikkeavina ehtoina tulla kysymykseen esimerkiksi normaalia korkeampi tai alempi takuukate sekä korotettu tai alennettu takuumaksu. Vientikaupan maksuehtoja säätelevistä OECD:n ja Bernin Unionin suosituksista ja ohjeista ei kuitenkaan voida poiketa.

Myönnettäessä takuita 2 a §:n 2 momentin nojalla takuukeskuksen edellyttämien vakuuksien osalta noudatetaan kulloinkin takuukeskuksessa vallitsevaa vakuuspolitiikkaa, joten takuukeskuksen vastavakuusvaatimukset säilyvät rahoitusehdoista riippumatta normaaleina. Tämän mukaisesti esimerkiksi tilanteessa, jossa takuukeskuksen noudattaman maapolitiikan mukaan edellytetään suvereenia vastavakuuksia, niistä voidaan luopua tilanteissa, joissa talousjärjestelmän muutoksen seurauksena niitä ei ole saatavilla.

Lain nykyisestä 2 a §:n 2 momentin mukaisesta 1 000 miljoonan markan myöntämisvaltuudesta on tässä vaiheessa sidottu 100 miljoonaa markkaa Baltian maihin myönnettäviä takuita ja 25 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria Vietnamin sosialistiseen tasavaltaan myönnettäviä takuita varten. Kiinnostus kauppaan Venäjän ja muiden entisestä Neuvostoliitosta itsenäistyneiden maiden kanssa on voimakkaassa kasvussa. Takuukeskus ei kuitenkaan alueen epävakaa tilanteen ja pankkirakenteen kehittymättömyyden vuoksi ole voinut olla toivottu määrin mukana vientihankkeissa normaalien riskinoton puitteissa.

Takuukeskuksessa on valmisteltu erilaisia keinoja, muun muassa ehdotusta lain 2 a §:n käytöstä, joilla viejiä voitaisiin tukea. Nykyinen 1 000 miljoonan markan enimmäisvastuun raja on varsin alhainen verrattuna esimerkiksi jo nykyiseenkin Venäjän kaupan volyymiin. Jotta aluksi tietoisesti alhaiseksi asetettu raja ei muodostuisi Suomelle tärkeän idänkaupan elpymisen esteeksi, ehdotetaan lain myöntämisvaltuuden enimmäisraja korotettavaksi 2 000 miljoonaan markkaan.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotetulla muutosesityksellä ei arvioida

olevan Valtiontakuukeskuksen toiminnalle merkittäviä organisatorisia vaikutuksia. Takuuhakemusten ei arvioida kasvavan siinä määrin, että sillä olisi hallinnollisia menoja lisäävä vaikutus. Muutokset eivät myöskään aiheuta tarvetta lisätä henkilöstöä.

Ehdotetusta takuuvaltuuden korottamisesta Valtiontakuukeskukselle mahdollisesti aiheutuvien takuutappioiden määrää on mahdotonta arvioida etukäteen. Valtiontakuukeskus on suorittanut vuosina 1990—1992 vientitakuukorvauksina noin 1788,3 miljoonaa markkaa sekä saanut takaisinperittyinä korvauksina noin 972,4 miljoonaa markkaa ja takuumaksutuloina noin 384,4 miljoonaa markkaa.

Lain 2 a §:n 2 momenttiin perustuvat takuut myönnettäisiin valtioneuvoston antaman valtuuden nojalla tilanteissa, joissa takuukeskuksen tekemän riskinarvioinnin lopputulos yksin ei puolla lisäriskinottoa kulloiseenkkin kohde-maahan. Valtioneuvoston valtuuden nojalla annettuihin takuisiin liittyy siten poikkeuksellisen suuria riskejä.

Voidaan arvioida, että lisäriskinotto aluksi lisäisi takuumaksutuloja, koska takuumaksut jouduttaneen asettamaan normaalia tasoa korkeammiksi. Tappionvaaran mahdollinen toteutuminen luonnollisesti lisäisi myös korvausmenoja.

Takuukeskuksen perimiä takuumaksuja seurataan erikseen. Näitä tuloja käytettäisiin ensisijaisena rahanlähteenä mahdollisten korvausten varalta. Mikäli näin kertyneet varat olisivat riittämättömät korvausmenojen kattamiseen, vajeaus katettaisiin rahastosirtona valtion talousarviosta. Takuukeskus seuraa näistä takuista saatavia takuumaksuja, korvauksia ja vastuita erillään muista vientitakuista.

3. Asian valmistelu

Esitys perustuu Valtiontakuukeskuksen tekemään ehdotukseen ja se on valmisteltu virkautena kauppa- ja teollisuusministeriössä yhteistyössä Valtiontakuukeskuksen kanssa. Esityksestä on pyydetty lausunto valtiovarainministeriöltä ja ulkoasiainministeriöltä. Valtiovarainministeriö katsoo, ettei Venäjän riskinottoa tulisi toistaiseksi lisätä kuin hyvin rajoitetusti ja jo myönnettyjen takausvaltuuksien puitteissa. Ulkoasiainministeriö puoltaa esitystä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki**vientitakuulain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä syyskuuta 1962 annetun vientitakuulain (479/62) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 20 päivänä maaliskuuta 1992 annetussa laissa (241/92), seuraavasti:

3 §

Tämän lain nojalla myönnettyjen takuiden yhteenlaskettu takuuvastuu saa nousta enintään 45 000 miljoonaan markkaan, kuitenkin siten, että 2 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen takuiden takuuvastuu saa nousta enintään

2 000 miljoonaan markkaan ja 2 b §:ssä tarkoitettujen takuiden takuuvastuu enintään 1 000 miljoonaan markkaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 29 päivänä lokakuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Kauppa- ja teollisuusministeri *Seppo Kääriäinen*

Laki

vientitakuulain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä syyskuuta 1962 annetun vientitakuulain (479/62) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 20 päivänä maaliskuuta 1992 annetussa laissa (241/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Tämän lain nojalla myönnettyjen takuiden yhteenlaskettu takuuvastuu saa nousta enintään 30 000 miljoonaan markkaan, kuitenkin siten, että 2 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen takuiden takuuvastuu saa nousta enintään 1 000 miljoonaan markkaan ja 2 b §:ssä tarkoitettujen takuiden takuuvastuu enintään 1 000 miljoonaan markkaan.

Tämän lain nojalla myönnettyjen takuiden yhteenlaskettu takuuvastuu saa nousta enintään 45 000 miljoonaan markkaan, kuitenkin siten, että 2 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen takuiden takuuvastuu saa nousta enintään 2 000 miljoonaan markkaan ja 2 b §:ssä tarkoitettujen takuiden takuuvastuu enintään 1 000 miljoonaan markkaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

